

70 **M**otus in communi, ut diximus in principio huius q. dividitur in naturalem, violentum, & neutrum, tanquam in species accidentales, quae diviso, & praecipue motui accidentali conveniat, potest tamen in aliquo sensu etiam substantiali accommodari, corruptio enim dicitur violenta materiae, & inclinatio eius in formas aliquo modo necitur, ex dictis disp. 2. q. 5. & disp. 6. unde potest posse motus naturalis subdividi in motum ad substantiam, quantitatem, qualitatem, & ubi; similiter motus neuter, & violentus suo modo, & quilibet etiam subdividi iuxta diversitatem essentialium motus; sed praecipue de motu locali violento loquitur Aristoteles tanquam species cum Arist. 7. Phys. 10. pulso, tractio, vectio, verrigo, seu circumvolutio; pulso dividitur in impulsivum, & expulsiuum; impulsio requirit, ut moveas, seu pellens non relinquatur, quod movet, quando movetur, sed illi coningatur, vel immediatè, & tardum vel movetur, sed illi coningatur, vel immediatè, quando expellens, seu movens reliquit mobile, dum movetur, ut proiciens lapidem; tractio est, quando movens trahit mobile ad se; vectio, quando ad motum unius movetur aliud illi adherens; vectio denique, cum aliquid circumagitur.

Secundo dividi potest in rectum, & reflexum; motus rectus erit transitus à termino à quo ad terminum ad quem, reflexus est regressio per eandem viam ab eodem termino ad quem, qui in reflectione habet rationem termini à quo, ad terminum à quo priorem, qui erit terminus ad quem huius reflexionis; & haec divisio licet conveniat magis motui locali, potest tamen omnibus aliis motibus accommodari, maxime successivis, ita Arist. 3. Phys. 64. 65. 66. 67. Tercio dividitur in velocem, & tardum, vel in motum mobile brevi tempore multum spacio expellens, vel in motum tardum, dum movetur, ut proiciens lapidem; tardus vero, quo multo tempore breve spatium conficit; Arist. 4. Phys. 96. & 7. Phys. 21. quae differentiae non proveniunt in motu ex majori, vel minori interpositione molarum inter partes motus, ut dicebant Antiqui, alioqui pars rotæ axi propinquior, quia tardius movetur, deberet scindi ab ea, quae est versus circumferentiam, & velocius circumagitur, & hoc, quia illa quiescit, ista movetur; sed proveniunt ex majore, vel minori virtute motiva 2. Caeli 36. ex majore, vel minori densitate, & raritate mediæ 4. Physic. 7. ex figura mobilis magis, vel minus apta ad scindendum medium ex Arist. ibid. & ex resistentia, vel facilitate ipsius mobilis, hinc velocitas, & tarditas in motu se habent, sicut raritas, & densitas in corporis raritas enim est, quia corpus habet partem de materia sub magna dimensione, densitas multum de materia sub parva dimensione 4. Phys. 84. ubi per dimensionem intelligitur major vel minor extensio in ordine ad locum, ut in lib. de Gener. dicitur; sed ergo raritas, & densitas nihil aliud supra eandem quantitatem addunt, nisi novos respectus ad majorem vel minorem locum ita velocitas, & tarditas supra eandem motum addunt respectum ad majus, vel minus tempus; & ista divisio non solum motui locali, verum etiam quilibet generationi, augmentationi, & alterationi successive convenit.

Quarta divisio, quae ex precedenti sequitur, est in motum regularem, & irregularem, seu uniformem, & disformem; primus est, qui fit semper eadem velocitate, & tarditate, secundus, qui fit modo velocis, modo tardius, ita 5. Phys. 54. 72. Et quoniam hoc, quod est, motum esse velocem, vel tardum, consistit motum in ordine ad alium motum, unde fieri potest, ut idem motus respectu diversorum sit simul tardus, & velox; sequitur, unum motum esse cum alio in velocitate, & tarditate comparabilem quae comparatione agit Arist. 7. Phys. à tex. 21. usque ad finem, idem quia de tarditate, & velocitate egerunt, operæ pretium est aliquid de ista comparatione subiungere. Sciendum igitur, quod comparatio est unius, vel duorum in aliquo tertio collatio, quod aequale, vel inaequale, magis, vel minus; dicitur unius, vel duorum, quia idem potest cum se ipso comparari secundum diversa tempora, vel dignitates, sicut, & similia, dicitur in tertio, quod dupliciter fieri potest, vel immediatè, ut homo, & equus in albedine, vel immediatè in duobus, & mediatè in uno, ut Petrus est ita albus, sicut Sortes est niger comparatio immediatè est in albedine, & nigredine, mediatè vero in intentione; ex quo elicitur istud tertium debere esse univocum, nam equivocum non est aliquid unum participatum a pluribus, quod requiritur ad comparationem, sed est immediatè plura in multis; an vero debeat esse non solum univocum, verum etiam species specialissima, dubium est inter Doctores, & Arist. in textu videtur asserere, debere esse in specie aethera, attamen postquam dicitur, comparationem huius deest partem debere fieri in aliqua specie ultima, at non per hoc debet negari, posse fieri in genere comparationem aliam saltem largè negari, posse fieri in aliquo tertio, solum enim dicitur, calidum esse majorem a divitatis, quam secum, & tamen activitas caloris specie differat ab activitate feci, & multæ aliae acquisitiones similes sunt, quæ eò magis impropræ erunt, quo tertium illud erit univocum, & remotius a specie specialissima. Et ratio est, quia sub genere, ut inquit Arist. multæ latent equivocationes propter differentias specificas, quarum una semper est altera perfectior, Arist. vero de prima solum est locutus; & istæ sunt regulæ communes a Philosopho assignatæ, deinde ad hunc aliam regulam, quibus motus in particulari comparari possunt, supponendo prius, quod in quolibet

motu quatuor reperiantur, movens, mobile, tempus, & spatium seu latitudinem formæ; quas regulas assignavimus in exposit. tex. lib. 7. Physic. c. 3. in fine, & quia nulla occurrit difficultas alieuius momenti videbitur, nec eadem bis repetamus.

QUESTIO VII.

De proprietatibus motus.

73 **U**na praecipue sunt motus proprietates, unitas, & contrarietas, & quidem de contrarietate pauca dicemus, quia nullum diffidium est apud Doctores, unitas vero est triplex, generica, specifica, & numerica, quas unitates certum est ab intrinseco sumi ex propria ratione formæ motus, sed quia rationem istam formalem motus non cognoscimus, nisi arguitivè, & per extrinsecam, ut fit in quolibet relatione, ideo quærendum est, unde tales unitates sumantur; quique autem sunt, quæ ad motum concurrunt, scilicet terminus à quo, sive per se, ut privatio, sive concomitans, ut forma positiva corruptenda, terminus ad quem mobile, agens, & tempus; fatentur omnes, unitatem generam vel specificam à tempore non delam, quia in eodem tempore possunt fieri motus specie, & genere diversi sicut idem motus genere, vel specie in diversis temporibus. Insuper si loquamur de unitate generica, qua motus naturalis, & Physicus, à motu supernaturali distinguitur, sic subiecto delam debet, quia ut diximus q. 1. motus in sua universalissima ratione dividitur in successivum terminum ad quem facta in subiecto, & in successivum terminum ad quem post terminum à quo sine subiecto, quare subiectum erit, quod facit motum Physicum differre à creatione in ratione mutationis acceptæ, ut scilicet dicit respectum ad non esse immediatè precedens; idem quoque asserendum de unitate generica, qua motus ut passio corporis naturalis, & proprie dictus differat à mutatione proprie dicta, ut dictum est q. præc. art. 3. ubi non solum penes terminos distinctionem illorum assignavimus, verum etiam penes subiecta cum Arist. 5. Phys. 8. dubium ergo est de aliis; nam qui tenent, motum à mutatione distingui, eò quia ille est inter terminos positivos, ista vero inter terminos privative oppositos. consequenter cogunt asserere, unitatem generam motus proprie dicti à termino quo positivo delam, quod multi extendunt ad omnem motum, & mutationem, videlicet unitatem generam, & specificam à termino à quo, & à termino ad quem accipiuntur pro hac sententia Sampson 5. Phys. quest. 6. Burlesius quest. 2. Murcia disp. 2. qu. 1. c. 2. Moris disp. 7. Phys. q. 6. A. verba vero qu. 26. sed. 12. addit, non solum unitatem specificam à termino à quo, & ad quem, sed etiam a subiecto, & ab agente delam, ita ut variatio specifica cuiuslibet, secundum ipsum variat specificè motum; at Fuentes 5. Phys. qu. 1. n. 4. asserit, motum pro fluxu formæ a nullo termino specificari. De unitate numerica loquitur Arist. 5. Phys. à tex. 34. ad quem asserit requiri unitatem numeram mobilis, terminum ad quem, & temporis, sed postea 8. Phys. 49. 82. & seq. adiungit unitatem numeram motoris, ita ut quocunque illo variato, variari quoque unitatem numeram motus sit necesse, quod dictum de motore praecipue asseritur à Masio 5. Phys. sect. 2. q. 1. & ab omnibus illis delam debet, qui motum ab actione nullo modo ex natura rei distinguunt.

ARTICULUS I.

Offenditur, à quo neque motus generica, & specifica sumatur.

74 **D**icimus, neque ab agente neque à termino à quo, sive positivo, sive privativo per se delam unitatem motus generam, & specificam, neque istam subiecto, licet generica sumatur, sed utramque per se à termino ad quem esse accipiendam, Concl. Scoti 1. d. 2. q. 7. T. & d. 13. A. Q. & d. 13. q. 1. E. & d. 4. q. 1. D. quibus in locis docet, motum à termino ad quem specificari, esse ferè communis, & prob. 1. quod ab agente non specificatur Arist. 5. Phys. 31. & deinceps, ubi loquens de motus specificatione, non assignat motorem, tum quia easdem forma specifica potest à diversis agentibus specie produci, ergo & eadem mutatio, quia forma dependet ab agente, quam mutatio; tum quia motus ex se non respicit agens, neque agens est extremum relationis per motum importata: ex dictis q. 1. ergo nequit ab agente specificari.

Secundo, quod non specificatur à termino à quo, neque unitatem generam accipiat ab illo, patet ex dictis q. præc. art. 1. & 3. & prob. adhuc: Tum quia non delam suam unitatem à termino quo negativo, & per se, quia quod non est, non potest esse reale specificare, & unitatem realem tribuere, tum etiam quia iste terminus à quo evanescit in motum per se intenditur à natura, specificatio autem, & unitas sumitur ab eo, quod manet in motu, & per se intenditur à natura. Neque termino positivo & concomitanti tum quia Arist. 5. Phys. 48. negat motum à termino quo denominari, sed à termino ad quem. Tum quia quando subiectum transit à contrario in contrarium, negari nequit, qui sint duæ mutationes, una perditiva, acquisitiva altera, quæ mutationis, ut motus istius, qui distinctus genere ponitur ab istis mutationibus, hoc quod est inter terminos positivos, est quid integrum est illis duabus mutationibus, vel omnino distinctus; si primum, ergo est inter per accidens, quia includerit in suo conceptu formam mutationem privativam, & mutationem positivam, quæ sit specie omnino distincta, si secundum, ergo eadem forma simul accipitur duobus motibus specie distinctis, scilicet motu isto, & mutatione acqui-

ne acquisitiva, quod est falsum, quia sicut unica actio sufficit ad unam formam, ita unicus motus, immo quodlibet mobile non solum illis tribus motibus assignatis moveretur, cum à contrario in contrarium tranfit, verum etiam aliis duobus, videlicet ab intentione nigredinis ad remissionem eiusdem, & à remissione albedinis ad nigredinem eiusdem, & sic quique motus simul moveretur, quod est contra multiplicare line necessitates. Tum quia per Averram terminus à quo non dat unitatem specificam motui, quæ à termino ad quem delimitur, sed generam, ergo idem terminus ad quem duas unitates specificas tribueret; Probatur, qui motus ab alio in nigrum accipit unitatem generam ab alio, & specificam à nigro; motus à non nigro: in nigrum à termino quo privatio accipit unitatem generam à nigro unitatem specificam, quæ esse distincta ab unitate specifica motus ab alio in nigrum, sicut divisa sunt genera, sub quibus continentur, ergo duo unitates specificæ distinctæ ab eadem nigredine proveniunt, contra Arist. 5. Phys. 31. dicentem omnis igitur desinitio omni de aliatione idem secundum speciem erit, & omnis desinitio desinitio.

75 **N**ec valet, quod dunt, nigredinem sumi posse dupliciter, vel materialiter, seu secundum propriam entitatem, vel formaliter, ut terminus motus: hoc modo, non illo specificat motum, & quia ut terminus nata esse terminare motum, vel à contrario positivo, vel à privatione, ideo duplex formalitas termini in illa reperitur, secundum quas duos motus specie distinctos potest specificare. Non valet quia id est ratio formalis terminandi moti in nigredine, quod est ratio, quæ appetat à natura, & intendatur, & quia subiectum perferitur, unde ratione finis habet led talis non est respectus, & ordo quem forma dicit ad terminum à quo, sed entitas ipsius, ut patet, ergo secundum illam formaliter terminat, & cum hac fit unica tantum, non nisi unam specificam unitatem tribuere potest. Tum quia terminus in motu fit in compossibilibus ex 5. Phys. 26. idem terminus positivus à quo, puta albedo remissa, fiat cum termino ad quem, scilicet cum albedine intensa, ergo terminus positivus non erit per se terminus motus, & ideo non poterit ab ipso motu delamere aliquam per se unitatem, quia non specificatur motus per se ab eo, & quod per accidens habet ad motum. Dicet, albedinem ut remissa, quomodo est terminus a quo esse in compossibile cum albedine intensa. Contra albedo ut remissa dicitur entitas in illam albedinis, & carentia albedinis intensa, secundum primum manet, non secundum privationem, ergo secundum privationem anaxem esse per se terminum à quo motus, non secundum entitatem positivam, ergo secundum hanc entitatem non dat motui unitatem.

76 **T**ercio, quod à subiecto, quævis unitatem generam motus physici delamatur, non tamen specificat per se, & essentialiter. Prob. ex Arist. sap. cit. tex. 31. ubi nullam fecit mentionem de subiecto, sed omnem de aliationem esse eiusdem specie determinavit, quod loco n. 6. de unitate specifica subalterna loquitur, ut falsè exponit. A verba sed de unitate specifica specialissima, & aethera, quæ intendebat explicare Arist. ait, deinde subijungit exemplum de aliatione, & de nigredine. Tum quia si calor specie erit, sive in aqua, sive in ligno, non ducatur, ergo eadè eductio, & motus specie essentialiter erit, quia immediatè subiectum concurrat ad formam, quam ad motum, nam illam respicit secundum esse ipsius formæ, istum vero, quatenus ad respectum informationis concurrat, qui est materiae motus, ex dictis q. 1. Tum quia esse calidum ut novè est ejusdem speciei in omnibus subiectis, quia est effectus formalis caloris, & ab una causa formali est unicus effectus formalis, ergo motus a subiecto non specificatur, quia novitas solum addit respectum ad non esse præcens, quod semper est ejusdem rationis, sicut esse de novo acquisitum est ejusdem rationis in quocunque subiecto.

77 **T**anquam à solo termino ad quem per se specificetur, patet ex sufficienti divisione, & ex Arist. sap. cit. Tum quia terminus ad quem est per se intentus in motu, & ad ipsum motum ordinatur, si habet ut finis, unde à termino ad quem denominatur, ut à calore calefactio, à sanitate sanatio, &c. A termino ad quem accipit perfectionem, ut generatio est alteratio perfectior, quia forma substantialis est perfectior qualitate, quod totum est etiam verum de motu formaliter sumpto, & pro fluxu formæ, nam calefactio proprie non dicitur calorem, sed fluxum seu acquisitionem caloris, alioquin non redè diceretur motum pro materiali specificari à termino ad quem, quia si sit solum dicit formam aequilibrans, & sensus esset quod à se ipsa specificaretur, & in hoc sensu quoque, locutus est Scot. loc. cit. ex quo patet fallitas opinionis Fuentes negantis motum pro fluxu ab aliquo termino specificari. Ad id tamen Doct. in 1. d. 2. q. 7. tum quævis est distinctio specifica terminorum, semper interfecta specifica distinctio motuum, non tamen est distinctio specifica motus, sicut inferri potest distinctio specifica terminorum, nisi quando alia: duæ propositiones verificatur, prima est, motum differentium sunt fluxus differentes speciei, vel forme, secundum quas sunt fluxus differentes speciei, secunda est, forma fluxus, vel forma secundum quam est fluxus, est ejusdem rationis cum forma terminandi; ubi autem altera istarum est falsa, propositio illa, quod motus specie differentium sunt termini specie diversi, est falsa; quomodo autem hoc intelligitur, patet ex solutione argumentorum.

In oppositum arguitur, quod ab agente specificatur motus, tum quia 3. Phys. 2. motor ponitur in definitione motus, ergo ab ipso debet specificari, tum quia generatio univoca, & æquivoca solum penes agentia differunt, & tamen specie distinguuntur ex Scot. 4. d. 43. q. 1. d. idem dicendum de generatione hominis, & resurrectione

ne, & de aliis motibus supernaturalibus, & naturalibus respectu ejusdem termini comparatis. Tum 3. quod etiam à subiecto specificatur, & à termino à quo; Probatur, quia motus hæc tria essentialiter includit scilicet terminum à quo, terminum ad quem, & subiectum, ergo ab his tribus specificatur. Tum 4. ad idem, quia naturale, & violentum sunt contraria 1. Caeli 10. quæ specie differunt 2. Phys. 64. ergo motus naturalis, & violentus specie differunt, led naturalis, & violentia sumuntur in ordine ad subiectum, ergo, &c.

78 **R**esp. ad 1. ex dictis q. 1. contra Hart. & q. 2. sufficienter, motum formaliter esse actionem (ubi etiam alia argumenta fuerunt soluta, quæ possent ad propositum adduci) quod ibi Arist. solum enumeravit, quæ necessario ad motum concurrunt, non quæ ipsum specificant. Ad 2. dicimus quod si generatio univoca sumitur pro toto progressu, quod produci generatur completè, specie differat ab æquivoca, si eodem modo sumatur, quia diversi funt termini induti ab illis agentibus in materia, dum illam disponunt, & sic forma fluxus non est ejusdem rationis cum forma terminante, ut dicebat Doct. cit. nam forma fluxus est forma prius inducta ad dispositionem materie, non enim eodem modo in principio disponitur materia muris productis ex puri, & materia muris ex femine generati, at si generationes univoca, & æquivoca sumuntur pro introductione ultimæ formæ, erunt ejusdem speciei, sumendo illas in ratione mutationis, & solum per connotationes diversorum agentium differunt, idem quoque dicendum de resurrectione, & generatione hominis, & de aliis motibus, differunt enim extrinsecè, non intrinsecè, vel sumuntur generationes in ratione productionis, non in ratione mutationis, ex quibus patet quomodo intelligendum est Doct. cit. dum generationes istas specie distinguunt. Ad 3. negamus consequens, non enim quodlibet specificatur ab omni eo, quod in suo conceptu essentialiter ingrediatur, sed ab eo dumtaxat, quod se habet ut determinans; illud, sed solum formæ, modo subiectum est, nisi commune, & potest recipere plurimos motus specie, vel numero distinctos, & etiam generare, ideoque unitas generica potest aliquo modo ab ipso delamere, non specificari; terminus vero a quo nequit specificare, quia est non ens, & concurrat recedendo, ut diximus, & de quo privationes specificantur à formis, quibus opponuntur, & consequenter tota specificatio ad ipsam formam reducitur. Ad 4. verum est consequens reduplicativè, non verò simpliciter considerando in se motus illos, naturalis enim, & violentia accidentis, sicut rectum, & circulare quantitas.

79 **S**ecundo, quod à termino a quo positivo specificetur, preter terminum motus addidit q. præc. art. 2. & 3. Probatur ad huc, tum quia ex 5. Phys. & 4. habetur, quod motus magis denominatur à termino ad quem, quam à termino a quo, supponit igitur Arist. ab utroque simpliciter denominari, & specificari, licet minus principaliter à termino a quo. Tum 2. quia ex 7. Phys. 5. unius speciei motus est, qui ex eodè specie termino in eandè specie terminum tendit. Tum 3. quia motus aeris sursum ad superficiem ignis terra, & motus ejusdè à concavo Lunæ ad eandem superficiem differunt specie, fuerit motus rectus, & circularis ad idem ubi terminatus, ut Arist. 7. Phys. 2. doct. Scot. in 3. d. 14. q. 1. E. & 4. d. 43. q. 1. d. ex ista enim differentia Arist. 1. Caeli 87. 5. usque ad 15. colligit numeris corporum simplicium, & considerat, quatuor elementa, corpus quoque celeste admittit debere, quod circulariter moveatur, sed omnes isti motus penes terminos a quibus differunt, vel penes media, quæ in ordine ad terminos ad quos se habent ut termini a quibus, & c. Tum 4. motus à nigro in album per viridè specie distinguuntur a motu à nigro in rubrum, & tamè non nisi in mediis differunt, quæ respectu albedinis se habent ut termini a quibus, ut diximus, item motus à quantitate tripalmari ad bipalmarem, & a palmari ad bipalmarem specie differunt, quia una est auctio, altera diminutio.

80 **R**esp. ad 1. magis sumere Arist. pro simpliciter, scilicet denominatur motus a termino ad quem simpliciter, nullo modo terminum a quo, patet ex adductis exemplis in tex. 48. de sanatione, & ægritudine, quæ nullo pacto a terminis, a quibus denominantur, Ad 2. sicut quælibet motus acquisitivus unius contrarii comitatur deperditivus alterius, sic ad unitatem specificam motus acquisitivus comungatur se habet unitas specifica termini a quo positivi, non per se, hinc solum ait Arist. motum eundem specie esse, qui ab eodem specie termino a quo ad eundem speciem terminum ad quem tendit, non tamen è convertito, si est diversio specie termino ad eundem specie terminum motum specie differre, alioqui sibi contradiceret 5. Phys. 31. Ad 3. dicimus omnes motus locales esse ejusdem specie essentialis, quia omnia ubi sunt ejusdem rationis, ut docet Doct. 1. d. 2. 17. D. & solum accidentaliter differunt propter differentias positivum univocum, sicut esse rectum, & circulare accidit sine negata etiam motu, ut etiam explicamus in lib. de Cælo, quod sequitur solum accidentaliter motum a termino quo specificari: Arist. autem loquitur reduplicativè, ut scilicet illa ubi cum illis differentiis accidentalibus considerantur, ut exponit Doct. cit. & ut sic specie differunt, sicut homo albus, & homo niger reduplicativè differunt specie, sunt contrarii, & in compossibilibus; & in hoc sensu redè concluditur numerus simplicium corporum, quia loquitur de illis corporibus, quia tenus habent diversas proprietates ex propria natura ad unum locum, non ad alium, tum quia id est ratio demonstrativa. 81 **A**d 2. sufficienter, medios colores esse specie ab extremis, & inter se diversos, dicitur non esse eundem specie motum à nigro in album per rubrum, & per viridè, si motus illi à nigro ad rubrum, & à rubro in album sumantur, ut unum motu aliquo modo integrant propter unitatem termini ad quem ultimati, non quatenus tantummodo

modo ad albedinem ambo terminante, & hoc quia forma fluens non est eisdem rationis cum forma terminante, ut de generatione unica, & quicquid diximus, revera tamen sunt plures motus, quam duo, nam est motus a nigro in rubrum, & motus a nigro in viride, qui specie differunt, deinde motus a viridi in album, & a rubro in album, qui solum numero discrepant: que doctrina sumitur ex Scot. in r. cit. & sequitur Ruvius in hac q. unde non recte respondet præc. confirmationi concedendo, motus illos locales rectum, & circularem specie differre, non propter terminos a quibus, sed propter terminos ad quos formales, idem enim ubi, inquit, est quod diversum in se ipso, quatenus respicit ubi sursum, & ubi deorsum, aut motum circularem, & rectum: non recte respondet, quia postea quod dicitur eandem albedinem differre formiter a se ipsa, quatenus respicit viriditatem, & rubredinem. Ad illud de autione, & diminutione concedimus specie differre, negamus tamen habere pro termino per se eandem quantitatem bipalarem, nam auctio per se ad illam terminatur, cum fit motus acquisitivus, diminutio vero per se ad carentiam quantitatis majoris, concomitanter ad bipalarem, quia est motus deperditivus.

Tertio, Obicitur quod specificatur a subiecto, quia motus, quo movetur unum subiectum, v. g. homo, dicitur essentialiter ordinem ad ipsum, nec de potentia Dei potest esse motus alterius subiecti v. g. equi, aut motus equi motus hominis, etiam si terminos habere, & existem autem motus equi motus hominis, ergo eorum motus specifica distinctio sufficienter colligitur a diversitate specifica subiectorum abiq; recurrit ad terminos, unde licet sit idem specie calor in aqua vel ligno inductus, non tamen hinc recte inferretur esse eundem specie motum, quia motus dicitur essentialiter ordinem ad subiectum sic ut in alio esse nequeat, quem ordinem non dicit calor.

Resp. neg. conseq. quia etiam motus, quo Petrus calefit, dicitur essentialiter ordinem ad ipsum, nec potest idem numero convenire Paulo, & tamen ritè non inferretur inde diversitas specifica in motibus illis: tum quia si motus specificari potest a subiecto abiq; recurrit ad terminos, sicut ex diversitate specifica subiectorum dicitur diversitas motuum, sic etiam aliquando ex unitate subiecti dicitur unitas motuum, & sic motus contrarii in eodem subiecto facti simul, vel successivè unus post alterum dicerentur eisdem specie, si tempore, quia in eodem tempore fieri possunt motus specie diversi, & in diversis temporibus idem specie motus, ita parti ratione non obstante ordine illo essentiali motus ad subiectum, unitas, vel distinctio specifica motuum non debet penes ipsum attendi, quia in eodem subiecto possunt motus specie diversi exeri, & idem specie motus in diversis subiectis, quare concludimus diversitatem specificam subiectorum materialiter se habere ad motum.

ARTICULUS II.

Explicatur unde unitas numerica, & contrarietas motus desumantur.

81. Quoad primam partem art. not. ut Scot. ad. 10. q. 3. ad 4. & ad 3. q. 1. D. colligitur potest quod unitas numeralis motus est duplex, alia est unitas identitatis ad seipsum, alia est unitas continuitatis, prima, quod ab aliis inerteleca, & metaphysica appellatur, a propria hæcitate, & individuali differentia habetur, & adest in motu, & inqualiter parte motus independentè a parte quancq; subsequente, secunda habetur in ordine ad aliam partem motus subsequente, cui continuatur, & unitur, sicut in quolibet continuo hæc duplex unitas reperitur, nam gradus primus caloris v. g. dicitur unitas, quia propria differentia est independentè a differentia secundæ gradus, non tamen potest dici unus numero calor, idest unum continuum, & integrale quoddam cum secundo, nisi in ordine ad ipsum, cui unitur, & continuari debet, sed pro majori huius unitatis continuitatis dilucidatione.

Advertendi sunt etiam hi termini scilicet esse simul, consequenter se habere, esse contraria, & esse continua, ab Arist. 5. Phys. a. tex. 2. r. dicitur, ut vidimus in expositione textus, illa dicuntur simul esse pro ad motum esse simul spectat, quod eodem tempore coexistunt, ut motus duorum deambulantium eodem tempore: illa se habent consequenter, inter que nil mediæ eisdem rationis, sic dicitur motus eisdem specie, quorum unus post quietem alteri succedit, consequenter se habent dicuntur illa dicuntur contraria, quorum unus est diversus rationis, & earent quocumque medio, sive eisdem, sive diversè rationis sit in eodem instanti esset ultimum motum ut deambulantis, & primum mutatum esse calefactionis, quod posse dari diximus disp. præced. q. 2. art. 1. isti motus dicerentur contrarii, illa continua dicuntur, quorum extrema sunt unum, ut partes lineæ pñcto cōtinuatae, quod dupliciter evenire potest, primo quod unum tantum sit extremum utriusq; partis, sive sit utriusq; proprium, sive non; & in hoc sensu etiam que specie differunt, continuari possunt, ut de formis contrariis diximus disp. 9. q. 2. art. 3. ad 4. perit. Tum 2. quia motus contrarii possunt continuari v. g. incipiant duo agenti contraria in diversis partibus subiecti agere, itant in aliquo instanti perveniant ad unum indivisibile subiecti, in quo fortis agens introducat in indivisibile formæ ab ipso productæ, & consequenter impediatur contrarium, non indivisibile oppofitum inductat, sit quoq; tante ad vitas istud agens, ut in tempore sequenti inductat propriam formam in alteram subiecti partem corrumpendo oppofitam, tunc ista pars subiecti moveatur motu contrario priori, & tamen isti motus non se habent simul, quia sunt in diversis temporibus,

non consequenter, quia nihil mediæ alterius rationis non esse contigui, quia non habentur duo extrema, scilicet duo mutata esse, nã agēs debilius nō potuit indivisibile sue forme in illo instanti produceret, ergo cōtinuati erunt, quia unicus est terminus, cui copulantur, scilicet mutatum esse indivisibile a fortiori potest. Secundo modo aliquod potest dici continuum, quia partes uni communi termino copulantur, qui est proprius, & continuari possunt, & hoc modo motus quoque eisdem sunt speciei, continuari possunt, & que primo modo se habent, possunt etiam ad consequenter se habentia reduci, quatenus inter illa nihil mediæ eisdem rationis, vel ad contigua, quatenus non habent unum commune extremum proprium, & connaturale; & in hoc sensu intelligendus est Arist. 5. Phys. 39. & seq. quando negavit, specie diversa continuari posse, licet rationes, quibus idem conatur ostendere 8. Phys. a. tex. 62. parum urgeant, ut dicimus in lib. de Cælo. His præceptis.

82. Dicimus 1. quod unitas numerica entitativa, intrinseca, seu metaphysica motus, quamvis intrinsece proveniat à propria hæcitate, extrinsece tamen dignoscitur, & limitur ab unitate numerica mobilis, & termini ad quem, non vero temporis, vel motoris communis, & prob. nam in primis requiritur unitas numeralis mobilis, quia accidens non migrat de subiecto in subiectum, nec potest in duobus subiectis simul reperiri: requiritur quoque unitas termini ad quem, nam iste est principalis in motu, à quo specificatur, ergo si unitas numerica mobilis, quod non pertinet ad specificationem, requiritur ad unitatem numericam motus, multo magis unitas numerica termini ad quem, tum quia unitas numerica extremorum concurrat ad unitatem numericam respectus, sed respectus motus respicit aliquo modo subiectum, & terminum ad quem, ergo &c. Ergo quo sequitur etiam adesse unitatem termini à quo, quia unitas forme unitatis est privatio. Quod vero non requiritur unitas temporis, habetur ex Ari. 5. Phys. 36. ubi ait, quod si esset idem mobile, & eadem rediret fantasmas, reseret quosque de mutatio quamvis in alio tempore, & ratio est manifesta, quia motus nullam dependentiam adit ad tempus extrinsecum, ut innuimus disp. 13. q. 4. & fusus dicimus in lib. de Gen. & de Cælo. Quod tandem non requiritur unitas motoris numerica, Prob. quia motus non est idem cum adione, ut diximus q. 2. & essentialiter solum a subiecto, & termino ad quem dependet, ergo quamvis varietur agens, variabitur quoque actio, quæ ab ipso dependet, non tamen motus, tum quia unitas numerica motoris, & agens non requiritur ad unitatem numericam effectus, ut ostensum est disp. 8. q. 3. art. 1. & tamen effectus ab agente dependet, ergo multo minus ad unitatem motus.

83. Dicimus ad 2. ad unitatem continuativam motus requiri unitatem continuativam mobilis, termini ad quem, & temporis, non autem motoris, ita Doctor citat quem sero omnes sequuntur, & prob. ad hoc ut motus dicitur continuus, requiritur, quod partes ipsius unum mutato esse copulenter copulentur, & uniantur ergo forma, quæ per motum acquiritur, debet habere partes uni indivisibili copulatas, quod esse continum. Consequenter probat, quia sicut partes forme acquiruntur per partes motus, ita indivisibilia per mutata esse, ergo si est unum mutatum esse, unum indivisibile erit in forma, quia per unum mutatum esse non possunt duo indivisibilia acquiri. Ex quo etiam probatur unitatem continuativam mobilis requiri, quia nequit forma continua in subiecto non continuo intraduci, nam si non est continuum, habebit duo extrema, & indivisibilia terminativa simul continua, in quibus necessarè erunt duo indivisibilia forme, nequit enim esse idem indivisibile forme in duobus indivisibilibus subiectis. Unitas vero continuativæ temporis non requiritur, ut aliquid necessarè requiritur, nam si tempus non esset, adhuc posset dari motus, ut suo loco dicemus, sed requiritur tantum ut signum unitatis motus, nã si tempus, cui coexistit unus motus, non est continuum temporis, cui alter motus coexistit, sed aliud tempus inter ista mediæ, signum est, quod illi motus non sunt continui, quia motus est ens successivum, & in continuo fluxu, ergo non potest unus motus continuari motui præcedenti, inter quos intermedii quies quæ primus non est. Tandem de unitate motoris quod non sit necessaria, patet ex præc. concl. tum quia lapis deorsum contum veloxius, & velocius movetur, que maior velocitas proveniat a novo aere succedente, & novo impetu acquisito ex ipsa gravitate, ut dicitur in lib. de Cælo, & quando aliqua tota movetur sit in actuali motu ab alio agente moveretur, abiq; interruptione feret ille motus, & continuus; tum quia ex variatione agens non discontinuatur forma, quæ acquiritur, nec habet plura indivisibilia, sed eadem est, & continua, ergo nec, motus esset discontinuus.

84. In contrarium urgetur contra unitatem mobilis, tum quia ex 5. Phys. 23. habetur, quod motus primæ cordæ, & ultima in unico tempore est continuus, & tamen diversæ sunt cordæ, quæ moventur, tum 2. quia, si fixas vias è turri descenderent, & in medio moriantur, est idem motus, non tamen idem mobile, quod argumentum fit de motu de virga partim viridi, & partim ficca, & de gutta aque, que in medio congluetur. Tum 3. quia motus progressivus animalis est unus, non tamè mobile est unum, quia dum pedem movet aliquid figit. Tum 4. contra unitatem temporis, quia tempus lemper est continuum, ergo lemper habebit ab illo continuatum; immo secundum Scot. ad. 4. q. 9. etia naturaliter potest idem motus redire, ergo neque, ut signum requiritur. Tum 5. contra unitatem termini, quia potest esse idem motus continuus, per quem acquiruntur termini specie distincti, ut diximus in not. ergo non requiritur unitas

QUESTIO VIII.

De causis motus.

termini, patet consequentia, quia unum numero inferre unum specie, & generis. Tum 6. quod requiritur unitas motoris est Arist. 5. Phys. 42. & 61. ubi ex unitate, & continuitate motus primi mobilis inferre unitatem primi motoris, addens, motum lapidis projecti non esse continuum, èm fiat ex impulsu novi, & novi aeris.

Resp. ad r. Arist. ibi loquit de motu manus pulsantis, non de motu cordarum. Ad 2. dicimus, in motu canis, & virgæ esse idem mobile, quia eadem forma corporativa, quæ est subiectum motus; & a quo vero congelata non differt specie secundum communem opinionem, & si differt, solum sequitur, alium esse motum secundum unitatem entitativam, non vero continuativam, quia in tota congelatione femper servatur continuativitas mobilis, nam licet nova quæ unitas adveniat cum nova substantiali forma, tamen unum continuum facit cum quantitate forme aque corrumpendæ, & hoc sufficit. Ad 3. dicimus, motum progressivum animalis non esse proprie unum motum continuum, sed ex multis motibus, & quæritibus componi. Ad 4. resp. unitatem continuativam temporis non debere attendi penes durationem, & existentiam, sed penes mensurationem, ita ut debeat continuè mensurari modo explicato disp. 13. q. 4. art. 2. & si cessat a tempore mensuræ propter carentiam, & interruptionem motus, est signum diversitatis numerice motus: quando autem idem numero motus produceretur distinctis mensurationibus, & in tali tempore, & si non esse signum diversitatis numerice motus, erit saltem signum interruptionis, & novæ redictionis motus, & hoc sufficit non enim requiritur tempus, quid necessarè requiritur, à quo essentialiter motus dependeat a priori, sed a posteriori. Ad 5. sicut ille motus unus est unitas numerica continuativa, sed duplex unitas numerica entitativa, ita terminus acquisitus erit unus unitate cōtinuativa, & multiplex unitate entitativa. Ad ultimum dicimus, Ar. nō loquitur de quacivis continuativam motus, sed regulari, & perpetua, ad quam videtur necessarè requiri unitas primi motoris, nam si esset plures, quia forent æqualis virtutis, posset unus in unam partem, alter in alteram partem movere, & hac unitate non est unus motus lapidis violentus, quia modo velocior, modo tardior; & quia ratio illa est solum probabilis, non demonstrativa, consequenter non necessarè ad unitatem numericam motus, sed quæ loquitur, requiritur unitas numerica motoris, hinc 5. Phys. 7. ubi ex proprio tradidit, quæ necessarè requiritur, nullam de motoris unitate fecit mentionem.

85. Quoad 2. partem art. breviter sciendum, quod oppofiti ones, & contrarietas motus alia ipsi conveniunt secundum se, alia vero secundum accidens, primæ tres, una est inter motum, & immobilitatem, altera inter motum, & motum, tertia inter motum, & quietem: oppofitiones secundæ generis possent esse plures iuxta divisiones accidentales in præc. q. assignatas, in presenti solum de oppofitionibus primæ generis aliqua dicemus.

De oppofitione motus cum immobilitate est not. differentiam esse inter immobilitatem, & quietem, quies enim dicitur privationem motus, & consequenter erit in subiecto apto moveri, & immobilitas vero dicitur negationem, quæ potest esse duplex, alia extra genus, quæ qualiter convenit eni, & non est, ut si diceremus, chymera esse immobilem, alia est in genere, quæ ponit aliquid subiectum, de quo prædicatur, nō tamè aptum moveri, ut si dicitur, Deus est immobilis, ex secunda parte, motum, & immobilitatem contradiçtorie opponi.

86. De oppofitione inter motum, & motum fuse loquitur Arist. 5. Phys. a. tex. 46. ubi dicitur, quod quinque modis potest dici duos motus inter se oppofitos, quos recensimus in explic. tex. 5. Phys. c. 5. vide ibi, & conclusimus cum Arist. contrarietatem motus propria fumi debere ex contrarietate terminorum ad quos, per conceptum motum, & extrinsecè per contrarietatem terminorum ad quos, quod etiam docet Doct. pluribus locis, sed præcipue ad. 2. q. 7. ad ult. Ratio est, quia motus specificatur a termino ad quem, & ab ipso suam sumit denominationem, ipsamque magis reperit, quam terminum à quo, quia moveri a contrariis terminis dicitur recessum a contrariis, a moveri ad contrarios terminos, dicitur recessum a quo, quia specificatur etiam motus aliquo modo saltem per concomitantiam, & per accidens termino à quo, dicitur quia eadem sunt principia constitutiva, & distinctiva, poterunt ratione terminorum à quibus duo motus opponi inter se. Quapropter tota per se, & principie ratio, cur duo motus inter se contrarietatem delimitur ex terminis ad quos, itant si isti termini nullam habent contrarietatem, nec motus ad illos terminos, si opponantur, ut possunt simul esse in eodem subiecto in gradibus remissis, non vero intensis, ut sunt qualitates primæ, & similes, motus quod ad illas qualitates eodem modo erunt composibiles, & incompofibiles; tandem si nullo modo inter se compatiantur, ut sunt actus vitales oppofiti circa idem obiectum, nec etiam ullo modo motus ad illos actus erunt simul: cæterum non est presentis negotii examinare, an qualitates contrariæ possint simul esse, necne, sed ad lib. de Genet. pertinet.

Dices, ergo motus sursum a terra ad medium, & motus deorsum à concavo Lunæ ad idem medium non erunt contrarii, quia idem terminus ad quem, quod tamen est falsum, quia nequeunt in eodem reperiri. Tum quia duo non sunt inter se contrarii, & tamen motus ad illa nequeunt esse simul, ergo contrarietas motuum nō sumitur a terminis ad quos. Resp. ex dictis art. præc. concedendo, non opponi essentialiter, sed tantum accidentaliter, quod sufficit, ut non possint in eodem reperiri. Ad ultimum dicimus, illam contrarietatem, quæ est inter terminos ad quos motus, reperiri inter motus ipsos, five proprie, five late sumptam.

Tandem quoad 3. oppofitionem inter motum, & quietem diximus in explic. tex. Phys. c. 6. neque aliud hic occurrit dicendum.

87. Ex dictis hucusque declarata manet causa formalis motus, scilicet essentia, & quidditas ipsium contingentis, nec non & finalis, nam terminus ad quem se habet ut finis motus ad quem ordinatur, & iam ostendimus ad quatuor prædicamenta per se terminari, & ad species illorum, causam materialem, in qua (nam cum sit accidens quoddam respectivo, causam materialem ex qua non habet) declaravimus disp. 2. & 3. ubi vidimus, corpus substantiale esse adæquatam subiectum motus accidentalialis, quia est adæquatam subiectum accidententium, materiam vero, seu aliquid essentialiter imperfectum esse susceptivum formæ substantialis, & consequenter subiectum mutationis: solum circa hoc est specialis difficultas, quæ solet a Doctoribus in lib. agitari, an scilicet possit aliquid indivisibile moveri; tandem de causa effectiva aliqua subjungere debemus, ut exactam motus cognitionem habeamus, & præcipue an idem possit seipsum movere, an vero necessarè ab alio petat moveri, ut possimus deinde examinare dicendum Arist. quod utitur ad indagandam existentiam primi motoris ex hoc quia omne, quod movetur ab alio petat moveri: hinc in tres articulos dividitur prægens questio.

ARTICULUS I.

An indivisibile possit moveri, seu esse causa subiectiva motus.

88. Indivisibile est duplex, vel spirituale, ut Angelus, & anima rationalis, vel materiale, ut linea, superficies, & punctum, sive continuativum, sive terminativum; non querimus modò an indivisibile spirituale possit moveri, quia hoc est clarum, nisi ponatur casus, quod Angelus existat in puncto, & tunc eadem erit difficultas, ac de materiali indivisibili; nec querimus de illo, quatenus est in continuo, nam est certum, ut sic per accidens moveri ad motum totius continui, sed de ipso supposito, quod seipsum existat, sive hoc sit possibile, sive non, an possit moveri, non quidem motu augmentationis, quia partibus caret ex ratione, quæ est indivisibile, sed aliis speciebus motus, consideramus autem istud indivisibile secundum se, quomodo est profus indivisibile, tam formaliter, quam virtualiter, non vero prout recipere potest a Deo modo aliquo, quod virtualiter divisibile reddatur, sicut patet Conimbr. 6. Phys. c. 10. q. un. esse possibile; nam præterquam quod est falsum, indivisibile materiale posse esse virtualiter divisibile, & extensum, ut innuimus disp. 9. q. 2. art. 1. non facit adhuc ad propositum, quia tunc esset in loco divisibili, sicut Angelus; & posset successivè moveri in loco divisibili: querimus igitur, an indivisibile materiale primæ possit moveri, potest autem attendi, quod indivisibile alicuius forme substantialis, & an indivisibile materiale five quantitativum possit moveri localiter, & alterari, maxime successivè. Successio autem ex Scoto 2. dist. 2. q. 9. ad 3. princ. esse duplici capite potest provenire in motu locali, quod idem proportionaliter est de aliis motibus asserendum, vel ex divisibilitate mobilis, vel ex divisibilitate ipsi idem enim mobile secundum eandem partem prius pertranfit unam partem spatii, quam alteram, & sic est successio ex divisibilitate spatii, & idem mobile secundum unam illi partem prius pertranfit eandem partem spatii quam secundum aliam, & sic est successio ex divisibilitate motus, & quælibet istarum divisibilitatum sufficit ad successiorem in se. Hoc prænotat, Prima Opinio negat, & successivè esse separatum, posse etiam de potentia Dei continè, & successivè moveri, ita multi interpretes Arist. 6. Phys. quos sequuntur Conimbr. cit. Scot. 6. Phys. quæst. 4. Malus scilicet 2. q. 6. & 7. Ruvius cap. 10. q. un. Roccus q. 4. & alii.

89. Dicimus tamen, quod si indivisibile foret separatum, posset esse causa subiectiva successivis motus, & continue moveri omnibus illis motibus in not. enumeratis; est Scot. 2. dist. 2. q. 9. ad 3. princ. & omnium Scottistarum, & sequuntur ex Recentioribus Plaxa 6. Phys. quæst. ult. Murcia quæst. 6. Moril. disp. 6. Phys. quæst. 5. Averl. q. 26. sed 7. Amicus tract. 25. q. 10. quem probat Doct. indivisibile, dum est in continuo moveri, potest accipere ad motum continui recipiendo loco modo in fine motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q. 5. Tum quia implicat aliquid recipi in continuo, & non recipi in indivisibili, motum, ergo ille est separatum, posset per se successivè moveri, A tunc probatur exemplo perfecti sphaerici super perfectè planum tangentis ipsam in puncto, & aliis exemplis ex mathematicis, ut vidimus disp. q. 2. art. 2. Tum quia indivisibilia subiecti continui recipiunt in se indivisibilia forme receptæ divisibilibus, ut indivisibilia materie informantur ab indivisibilibus forme substantialis, & indivisibilia substantialia materialia ab indivisibilibus quantitatibus, & hæc ab indivisibilibus qualitatibus corporeæ, & tandem illa omnia cum totum localiter movetur, dicitur proprias presentiales ad indivisibilia loci ipsi correspondere, entia ex dictis disp. 11. q.

tid dependet, quia dicitur sequitur Suar. dif. 125. Met. sect. 7. n. 39. & 40. & Amic. tract. 26. q. 3. dub. 2. Ex quibus patet nullo modo ratione Arist. concludere aliquid non posse ullo pacto se primo movere; quavis Expolitoribus ipsius tanquam demonstrationem efficacissimam magnificiant: & forsan non sine ratione Valle. in com. 7. Philosophaturus quod Arist. Interpretes Greci & Barbari in illa defendenda tam pertinaciter contentione usi fuerint, vel maxime, quod tribuendo motum inanimatorum generati nihil salvan, cum admittant principium proximum, & immobilitatem in ipsi inanimatis. Ad Conf. Arist. ibi loquitur non de motu locali, sed de motu alterationis, de quo verum est; quod idem non potest se ipsum movere, nisi secundum se totum, & sic cum mixtio requirit in miscibilibus contrarias qualitates, si a thomi esset secundum se totis alterare ex seipso, scilicet proculdubio coteraria.

102. Secundo quicquid movetur, vel est animatum, vel inanimatum animata ab alio movetur, quia in parte per se movetur, & in partem per se mota dividuntur in animata movetur a generante secundum Arist. 2. Phys. tex. 28. & alibi, quia dans forma, dat etiam consequentia ad formam generans dat virtutem motiva inanimatis, ergo & motum. Tum 2. quia unum oppositum negat aliud, sed motus a diva, & motus a diva sunt relationes oppositae, ergo notum est de se supposito convenire. Tum 3. nequit idem esse perfectum, ergo notum est de se supposito convenire. Tum 4. quia adus est perfectior formali, & imperfectior, quia in potentia formali, ergo &c. Tum quartum quia sic ruert totus processus Aristoteli. in 7. & 8. Physic. ubi per distinctionem motoris a mobili probat existentiam primi motoris, si enim idem potest se ipsum movere, dicitur posse se ipsum moveri.

Ref. pro veritate nostrae conclusionis partem illam inanimatorum seipsa primo moventem dicimus tamen etiam viventia a seipsis posse moveri ut patebit in proprio loco, & quando Ar. hoc negavit, intelligi debet de motu organico, ut colligitur ex rationibus quibus probat non moveri a seipsis in tex. 29. & 30. vide expolitionem in tex. Vel dicimus, quod aliquid a se moveri sit dupliciter uno modo per exclusionem extrinsecam motoris particularis per se, & immediate illud moventis, quomodo baculus a manu immediate motus non dicitur a se moveri, & hoc modo inanimata a se ipsis moventur; Secundo per exclusionem etiam cuilibet alterius, cuius motio necessaria est ad hoc ut illud moveri possit, & in hoc sensu non viventia a seipsis non moventur, quia cum non fiat apta moveri in propriis locis, aut sunt animata, aut a propriis locis ad alia loca, sed ab aliis locis ad propria, necesse est, si moveri debent, esse extra propria loca, & ibi non impeditur in qua dispositione ex se ipsis nequeunt collocari, sed vel ab aliquo generante extra propria loca, vel ab aliquo illius deferente, & alioquin impeditur non sic animalia, que in quibusdam locis sunt, & quando quibus possunt se movere, nulla alio motore supposito, & quando autem animalia a seipsis moveri, non tamen animata sepe pronuntiant. Nec propositio illa, dans formam, &c. est vera, nisi ut de causa remota, & mediata, quod concedimus. Ad 2. verum est motionem a diva, & passivam in abstracto repugnare, ita ut unum neget alterum, at in concreto non ita inter se repugnant, cum dicant quandam dependentiam accidentalem, non enim sequitur, est movens, ergo non est mobile, cum possint idem suppositum concernere. Ad 3. verum est de perfectione formali, vel virtuali, quando tamen adus virtualis ita adus, tunc reddat potentiam subiecti fatiatam sicut est anima rationalis, respectu sensitivae, & vegetativae, at quando adus virtualis non fatiat appetitum materie, ut patet ex exercere omnia munera alterius forme, potest idem dici perfectum virtualiter, & imperfectum formaliter, sicut potest respectu eiusdem esse simul in actu virtuali, & in potentia formaliter in simili diximus art. scilicet cit. Ad 4. patebit ex seq. art.

ARTICULUS III.

Aut sufficienter per motum ostendatur existentia primi Motoris.

104. Duplici medio demonstrari potest existentia primi Motoris physico, & metaphysico, medium physicum est motus, quo usus est Ar. 8. Phys. & 12. Met. metaphysicum est causalitas, & productio, quo demonstravit 2. Met. 2. in nullo genere cause posse in infinitum progredi, sed ad unum primum deveniendum esse, demonstrat primo medio quia omne, quod movetur, ab alio movetur, necesse est, se quia non potest dari in motibus processibus in infinitum, unde deveniendum erit ad unum primum motorem immobilem, secundum medio ostenditur, quia omne, quod fit, & producit, ab alio producit, sed in producentibus non potest esse processus in infinitum, ergo ad primum producentem pervenietur, quod a nullo producat. A veritate, et precipue Zab. lib. de invent. primi mot. putant non aliter demonstrari posse existentiam primi Motoris, nisi medio physico; Thomista vero quamvis medium metaphysicum non respiciant, admittant tamen sufficienter demonstrari per motum, ut est videre apud Masum 8. Phys. disp. de primo Mot. sect. un. q. 2. Compl. disp. 29. q. ult. R. Avins 8. Phys. tract. de primo Mot. qui Scotum pro se cit.

105. Dicendum est tamen, non sufficienter demonstrari motum existentiam primi Motoris, ita Doct. q. 3. Prok. V. & 1. d. q. 1. per totum quem ferre omnes Recentiores sequuntur, & Prob. Tum quia illud principium omne, quod movetur, ab alio moveri necesse est, non est ita firmum, si de libertate omnino distincta, & supposita intelligatur, nec animalia ita moventur etiam secundum Arist. nec inanimata, ut diximus in prec. art. Tum quia quod sit penitus immobilis funda-

tur in illo principio, quod omne mobile sit divisibile, & continuum, ut patet ex tex. 40. quod principium est falsum ex dictis art. 1. & quia anima rationalis aliquo pacto movetur per se, & si non motu locali, saltem motu alterationis, quare ad summum indivisibilitatem immobilitatem localem posse inferre, non alia. Tum quia vel per motum in communi dicitur in cognitionem existentiam primi Motoris, vel per motum eternum, ut vult Zab. primum dici nequit, quia nec Ar. de illo motu est locutus probando tale existentiam, nam a tex. 21. usque ad 20. ubi de motu universaliter loquitur, solum ostendit ex ista propositione, in quolibet motu debere dari unum motorem, qui ab alio non movetur, unde concluditur animata a se ipsis moveri, quia constant ex parte per se moventes, & parte per se mota, gravia, & levia, quoad actum primum moveri a generante, & tex. 35. demonstrat in motu baculi deveniri ad movens non ab alio motum, baculus enim movetur a manu, & manus a virtute hominis, at a tex. 40. incipit ostendere, posse dari aliquod movens penitus immobile, & tex. 45. expressit ait. Quomodo autem oportet motum semper esse, & non intermittere, necesse est esse aliquod perpetuum, quod primum movet, ecce quod ex perpetuitate motus ostendit existentiam primi Motoris; & revera rationes ex motu in communi desumptae non ostendunt istam existentiam, sed nequid poterit sufficienter ex perpetuitate motus demonstrare dari primum motorem, quia opinio Arist. de mundi eternitate implicatoria, est ut vidimus disp. prac. ergo motus iste perpetuus non potest esse medium alioquin demonstrationis, quia ex falsis non potest verum ostendi, quapropter rationibus infirmis Arist. in Phys. dari primum motorem probavit, quia neque sufficienter distinctionem motoris a mobili, neque immobilitatem tam per se, quam per accedens primi motoris demonstravit.

106. Quomodo autem ex medio metaphysico fortius demonstratur talis existentia, non est presentis negotii, sed de Met. trinet, & fust ostendit Doct. 1. d. cit. quam doctrinam ex professo sequitur est suar. & abunde explicavit disp. 29. Met. sect. 1. breviter tamen vim huius rationis aperiemus. Datur in entibus aliquid ens effectibile, igitur vel ab alio, vel a seipso secundum, quia nihil producit seipsum ex dictis dis. 8. q. 2. ar. 1. si primum queritur de illo alio, vel esse se, vel ab alio, quare vel dabitur status ad unum incausatum, & improdatum, vel erit processus in infinitum, non secundum, quia repugnat, ergo primum repugnantia ostenditur, tum quia eundem esse infinite cause sunt causate, & dependentes, ergo ab aliqua alia prima, que extra istam serie incausata reperitur; tum quia vel una causa dependet essentialiter in causando ab alia, vel tantum accidentaliter, quocumque data semper sequitur dari unam primam causam incausatam, nam si sunt essentialiter subordinatae, quia cum causa, quae dependens ab alia nequeat sine illa causare, alioquin non dependens ab alia reperiretur in rerum natura infinita multitudo causarum essentialiter subordinatarum, quod repugnat. Si vero essent accidentaliter subordinatae, non sequitur quidem dari actu multitudinem infinitam causarum, quia illae cause possunt ab invicem separari, et set tamen istae cause infinite successivae, sicut posuit Arist. infinitatem generationum successivam, sed ista infinitas est etiam impossibilis, si non daretur prima causa omnino incausata, ergo &c. Primum, quia nulla difformitas potest perpetuari, nisi in virtute illius, cuius permanentis, quod nihil sit illius successione, alioquin quia illae cause accidentaliter ordinantur, & a casu, sequeretur, mundum a casu per infinitum tempus durasse, ergo quavis istam infinitatem successivam, aut possibilium admitteremus, necessario tamen erit deveniendum ad unam causam infinite durantem, a qua tota series infinita successivae rerum causarum dependeat. Clarius igitur, & fortius ex causalitate concluditur existentia primae cause, quam ex motu, quia distinctio inter movens, & mobile non ita ab omnibus conceditur, sicut distinctio inter causam efficientem, & productum. Dices, nulla scientia probat existentiam sui obiecti, Deus est obiectum falsam principale in Met. ergo nequit Met. probari existentia Dei. Ref. maiorem esse veram per demonstrationem a priori falsam verum per demonstrationem a posteriori, quo modo Met. procedit demonstrando existentiam primae cause, scilicet ab effectu ad causam, ita Doct. in Prok. cit.

107. Ex dictis patet responsio ad ultimam consirm. praec. ar. concedimus enim processum Arist. in 7. & 8. Phys. non esse ita firmum, ut sufficienter existentiam primi motoris demonstrarit: quamvis non recte dici posset Caelum a seipso moveri, sicut moventur inanimata, quia ista ad propria loca tendunt, & ideo a seipsis moventur, non tamen ex motu caelesti eodem modo potest inferri Caelum a se ipso moveri, quia vestigium est, cum aliquid inanimatum est in proprio loco, quod quiescat in illo, quam quod movetur.

Cum igitur dari unum primum ens non ad Physicum, sed ad Metaphysicum spectet, investigare, rationaliter, quae de illis attributis primi Motoris in 8. Phys. disputantur a Doctoribus, putata de libertate, infinite, infinite, unitate, indivisibilitate, immensitate, & immutabilitate eiusdem, in Metaphysica ipso primo Motore favente pertractabimus. Similiter quae de motu solent etiam in physicis agitari, puta an gravia, & levia a seipsis moventur localiter, an detorqueant in puncto reflexionis, a quo projecta moventur, & similia, quae ad motum in communi non pertinent, sed ad motum in specie, puta localem, ideo haec omnia ad lib. de Caelo differimus, ubi motum localem praecipue considerabimus, hic vero solum de motu in communi est sermo. Satis.

